

In dit nummer:

¡Basta!	2
CreaCIT	3
Euroguidance	4
Go4talent	4
Kik-Ov	6
Komma	7
Link onderwijs arbeidsmarkt	8
Locomotiv	8
Love	9
Modularisering	11
My Digital ME Junior	11
Omig	12
Ondernemerschap	12
Coos 2012	13
Infomarkt rond ondernemerschapsonderwijs	14
Studiedag Economie moet je doen	14
Plan(k)gas ondernemingsplanwedstrijd SO	14
Cedefop studiebezoeken aan Vlaanderen	15
Cedefop - visit organisers	15
Project Leren en Werken	16
Proleron Bis	17
Transpop	18
Vola	18
Career Learning	19

website: www.ond.vlaanderen.be/dbo

e-mail: dbo@ond.vlaanderen.be

Dienst Beroepsopleiding, departement Onderwijs en Vorming

Koning Albert II-laan 15 - 1210 BRUSSEL

Tel.: 02 553 87 00 – Fax: 02 553 88 45

Verantwoordelijke uitgever:

Daniël Samyn

Het nieuwe jaar kijkt al om de hoek.

In deze Nieuwsbrief krijg je heel wat informatie over de stand van zaken in een aantal projecten waarvan DBO promotor is of waaraan we als partner meewerken. Ook de afgelopen activiteiten rond die projecten komen ruimschoots aan bod. Het succes van veel van die activiteiten wijst erop dat met de gevoerde projecten toch duidelijk wordt ingespeeld op noden en interesses die bij heel wat mensen in het onderwijsveld bestaan. Het is onze bedoeling om dit ook met nieuwe projecten te blijven doen.

Nieuwe projecten verwijzen naar de toekomst en het seizoen waarin we nu zitten, doet ons toch ook al een beetje denken aan het volgende jaar. Er zijn al een aantal nieuwe projecten ingediend bij diverse organisaties en binnenkort zullen we wellicht over sommige van die projectvoorstellen uitsluitel krijgen zodat we weten waarmee we op 1 januari 2012 van start kunnen gaan. Ook de eventuele validering van de producten en methodieken van een aantal gevoerde projecten staat op stapel bij ESF. Een geslaagde validering betekent meteen dat producten en methodieken ruim kunnen verspreid worden en dat is toch de uiteindelijke bedoeling van de collega's die samen met de partners en de medewerkende organisaties in die projecten zaken hebben ontwikkeld.

In het komende jaar zal ook veel aandacht gaan naar de nieuwe Europese programmatieperiode. Een eerste aanzet naar prioriteiten en verdeling van de middelen is al gegeven, maar het is nog veel te vroeg om nu te gaan kijken hoe die prioriteiten in Vlaanderen kunnen worden ingevuld en welke middelen waarvoor kunnen gebruikt worden. Volgend jaar zullen we daarover dus heel zeker veel meer horen.

Los van wat er op dat vlak uit de bus zal komen, willen we ook eens gaan kijken wat er binnen de samenwerkingsovereenkomst tussen ESF en DBO mogelijk is op het vlak van vereenvoudiging van het indienen van projectaanvragen voor AL, Brug en voortrajecten. Daarbij denken we aan het indienen van één projectaanvraag voor de looptijd van een programmatieperiode. Wanneer er geen tegenindicaties zijn, dan zou de promotor op basis van die eenmalige projectaanvraag gedurende een aantal jaren kunnen werken zonder ieder jaar weer een projectaanvraag te moeten indienen. Eén en ander moet echter nog nader onderzocht en afgestemd worden alvorens we een dergelijke manier van werken zouden kunnen invoeren. Daarover horen jullie ook zeker meer in de loop van het komende jaar.

We zullen ook mee de voorbereidingen moeten treffen om de voor 2013 voorziene evaluatie van het decreet leren en werken te helpen in goede banen leiden. Een degelijke evaluatie houdt in dat er wordt nagegaan in hoeverre de doelstellingen die men met het decreet wou bereiken, zijn gehaald. Het houdt ook in dat er wordt nagegaan in hoeverre alle betrokken actoren hebben samengewerkt om die doelstellingen te realiseren en welke eventuele struikelblokken er uit de weg moeten worden geruimd om die samenwerking in het licht van de te bereiken doelstellingen, te verbeteren. Hierbij zullen alle betrokken actoren moeten worden geconsulteerd.

Er ligt dus weer heel veel werk op de plank. De collega's van de DBO zullen dit echter, zoals ze het altijd doen, met veel enthousiasme aanpakken.

Daniël Samyn

Directeur DBO

DBO-project -jBASTA!

jBASTA! staat voor 'Bestrijding van discriminatie van Allochtone BSO- en DBSO-Schoolverlaters tijdens hun Transitie van onderwijs naar de Arbeidsmarkt in Vlaanderen'.

Allochtone BSO- en DBSO-jongeren geraken zeer moeilijk op de arbeidsmarkt!

Steeds minder stagebedrijven zijn bereid om stageplaatsen/werkervaringsplaatsen aan te bieden aan allochtone BSO- en DBSO-leerlingen. M.a.w. deze scholen worden hierdoor beperkt in hun kansen om goede netwerken met de bedrijfswereld uit te bouwen en te behouden. Door deze specifieke doelgroep krijgt de school een negatief imago, en wordt er vanuit gegaan dat er geen kwalitatief onderwijs wordt gegarandeerd op deze scholen. In de perceptie van de maatschappij is 'onderwijs' pas kwalitatief als het kan leiden tot een duurzame en emancipatorische job. Indien Vlaanderen de werkzaamheidsgraad wenst op te drijven, dienen deze allochtone BSO en DBSO jongeren ook meer kansen te krijgen op de arbeidsmarkt. Een goede voorafgaande voorbereiding en opleiding in de school zijn hiertoe noodzakelijk. Niettegenstaande de vele theoretische studies en onderzoeken naar deze problematiek beschikken de begeleiders van deze jongeren in de Vlaamse scholen nog niet over concrete 'laagdrempelige' tools, instrumenten, methodieken... om deze doelgroep efficiënt en effectief in te schakelen op de arbeidsmarkt.

Is het enkel Vlaanderen dat te kampen heeft met discriminatie tijdens de moeizame transitie van de allochtone BSO en DBSO schoolverlaters naar de arbeidsmarkt? Is dit thema ook transnationaal herkenbaar? Hoe gaan andere EU-landen om met deze topic? Hebben die andere EU-landen succesformules om de kansen van allochtone BSO en DBSO schoolverlaters te verbeteren? Wat is hun beleid hieromtrent? Welke focus wordt er gelegd? Welke tools, methodieken, ... worden er gehanteerd? Het project "jBASTA!" streeft ernaar om de probleemsituatie in kwestie beheersbaar te maken in Vlaanderen en dit door middel van aangepaste EU-modellen en goede praktijken te integreren in een Vlaamse context.

Sinds begin oktober biedt jBASTA! een platform aan op LinkedIn, waar een ruim publiek, zowel onderwijs als bedrijfswereld elkaar kunnen vinden om ervaringen uit te wisselen rond het topic van jBASTA!. Zin om mee te discussiëren? Dan kan dit via:

http://www.linkedin.com/groups?gid=4108625&trk=hb_side_g

Drie concrete doelstellingen:

1/ Het project “iBASTA!” zal de verschillende oorzaken van de achterstandspositie van allochtone BSO en DBSO schoolverlaters op de arbeidsmarkt achterhalen en bestuderen.

2/ “iBASTA!” zal ook nagaan in welke mate er reeds goede praktijken, methodieken, instrumenten voor leerkrachten uit het (deeltijds) beroepssecundair onderwijs in Vlaanderen voorhanden zijn.

3/ Vervolgens zal “iBASTA!” in andere Europese lidstaten nagaan in hoeverre zij dergelijke instrumenten ontwikkeld hebben.

Het iBASTA!-team

Rabeha AFENNAS, projectverantwoordelijke iBASTA!

Rabeha.afennas@ond.vlaanderen.be

Pol DE GRAVE, projectmedewerker iBASTA!

Pol.degrave@ond.vlaanderen.be

CreaCIT Op weg naar een creatief tijdperk in onderwijs

Creativiteit en innovatie blijken de nieuwe aanwinsten te zijn in het beeld dat onze samenleving nastreeft op het vlak van competitie. Een slimme groei, één van de streepunten van de 2020 strategie die door de Europese Unie worden uitgestuurd, onderlijnt nog eens extra dat belang van een goed ontwikkelde, innovatieve en creatieve samenleving. Onderwijs is een belangrijk onderdeel in deze benadering. Het niveau van creativiteit en innovatie opkrikken maakt dan ook deel uit van de Europese strategie rond Onderwijs en opleiding in het 2020 kader. Bovendien zien we dat ondernemingszin en initiatief ook hoog op het lijstje prijken van de Europese programma's in levenslang leren.

Het nemen van risico's, het plannen van acties en leren door doen zijn essentieel in het stimuleren van creativiteit. Door de open-minded attitude die we vaak koppelen aan creativiteit lijkt het wel alsof dit slechts enkelen gegund is. Het is niets omvattend en onduidelijk als we er enkel de theorie op naslaan. Hoe kunnen we het leren creatief zijn en het anders oplossend denken dan stimuleren als leerkracht als er geen tastbaar materiaal voor bestaat dat vanuit de onderwijscontext deze change of mind stimuleert? Het laatste rapport met betrekking tot een studie rond creativiteit en innovatie in de EU-lidstaten toont dat creativiteit meer tastbaar moet worden gemaakt in de onderwijscontext en dit door het te transfereren in een realistische context en beschikbaar in verschillende

onderwijscontexten. Het rapport legt ook de nadruk op de voorbereiding die nodig is om 'creativiteit' duidelijk te definiëren voor leerkrachten door te voorzien in training en ondersteuning.

Met het Creacit project is dat net wat we trachten te realiseren. En dit door de leeromgeving CreativeMe. Het doel van deze leeromgeving is om competenties die te maken hebben met creativiteit te ontwikkelen als hoogste goed voor de toekomstige loopbaan. Het project biedt leerkrachten die hun leerlingen anders de ogen willen openen materiaal en ondersteuning om dit te verwezenlijken.

CreativeMe

CreativeMe is een creatieve, multidisciplinaire leeromgeving voor het secundair en hoger onderwijs. Het stimuleert creatief probleemoplossend denken bij leerlingen en studenten. De leeromgeving voorziet hiervoor laterale op designreflectie gebaseerde technieken die in nauw contact staan met reële contexten en aspecten uit het dagelijkse leven.

CreativeMe vertrekt van een verhalende context waarin taken, oefeningen en opdrachten worden aangeboden in een modulaire structuur om zo creativiteit in verschillende disciplines te stimuleren. Om de leerling optimaal in het interactieve proces van kennisverwerving te engageren, voorziet het project in een leeromgeving dat de leerlingen en studenten voldoende zelfvertrouwen geeft waardoor ze geïnspireerd raken om creatieve probleemoplossende technieken ook in het echte, dagelijkse leven toe te passen.

CreativeMe leeromgeving:
www.creativemejournal.eu

De leeromgeving is klaar voor gebruik in zijn volledige online setting. We nodigen alle geïnteresseerde scholen, leerkrachten en onderwijsautoriteiten dan ook uit om zelf een kijkje te nemen en de hersenen even los te schudden op onze website.

Netwerk van creatieve actoren

Het project heeft een creatief consortium uitgebouwd dat reflecteert en discussieert via sociale netwerkkanalen, zoals LinkedIn en Facebook. Wilt u ook deel uitmaken van dit creatief gedachtengoed, sluit u dan aan bij één van beide groepen.

LinkedIngroep:

“CreaCIT – Design thinking and creativity in education”.

Facebookgroep:

<http://www.facebook.com/?ref=logo#!/pages/CreacIT/209551095740063>

Voor meer informatie over het project, kunt u terecht op de website van de DBO of via de projectleider: Nathalie Briessinck – nathalie.briessinck@ond.vlaanderen.be

Euroguidance en de SID-IN's.

Elk jaar organiseren de CLB's en het Agentschap voor Onderwijscommunicatie netoverschrijdende Studie-informatiedagen (SID-in) in de vijf Vlaamse provincies. De doelstelling van de SID-in's is om tijdens deze beurs de laatstejaarsleerlingen secundair onderwijs kennis te laten maken met studie- en beroepsmogelijkheden na het secundair onderwijs. Op die manier kunnen we deze leerlingen ondersteunen in hun studie- of beroepskeuze(proces).

In alle Vlaamse provincies behalve Limburg bieden we naast een volledig aanbod van opleidingen in het hoger onderwijs ook informatie over een aantal beroepssectoren. De bedoeling is dat leerlingen uit bso, dbso, buso en praktische tso studierichtingen die geen hoger onderwijs willen aanvatten maar ook leerlingen uit aso, tso en kso die niet verder willen studeren, terecht kunnen bij de sectorconsulenten met vragen over de inhoud van beroepen, tewerkstellingsmogelijkheden en interne vormingsmogelijkheden.

Aangezien meer jongeren graag een studie-ervaring in het buitenland meepikken, kreeg Euroguidance de vraag om de jongeren op deze beurs te informeren en te woord te staan.

Het Euroguidance-team is aanwezig op alle beurzen en geeft dan ook aan de jongeren en hun ouders informatie over studeren in het buitenland, vrijwilligerswerk,...

Wie interesse heeft, kan terecht in de volgende provincies

PROVINCIE	DATA
West-Vlaanderen	
Expohallen Roeselare, Diksmuidsesteenweg 400, Roeselare	12 t.e.m. 14 januari 2012
Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
Brabantlaan, Brabantlaan 1, Haasrode	19 t.e.m. 21 januari 2012
Oost-Vlaanderen	
Flanders Expo NV, Maaltekouter 1, 9051 Gent	26 t.e.m. 28 januari 2012
Limburg	
Limburghal, Jaarbeurslaan 6, Genk	1 t.e.m. 3 maart 2012
Antwerpen	
Antwerp Expo (Bouwcentrum), Jan Van Rijswijcklaan 191, 2020 Antwerpen	8 t.e.m. 10 maart 2012

We hopen jullie daar talrijk te mogen begroeten.

Tanja Biebaut & Jef Vanraepenbusch

Euroguidance Vlaanderen.

Education and Culture DG

Go4talent: Lerend netwerk als motor voor inspiratie en bezieling

Het project Go4talent is dit schooljaar weer gestart. Een ideale gelegenheid voor een kort overzicht in deze bijdrage. Aan het project nemen ondertussen 20 scholen deel waarvan telkens een directeur en enkele leerkrachten/coördinatoren het kernteam vormen en aanwezig zijn op de bijeenkomsten. Zo tellen we in totaal 82 enthousiaste deelnemers.

De naam van het project spreekt grotendeels voor zich. We willen gaan voor talenten. We

willen dat scholen waarderend kijken naar jonge mensen en oog hebben voor hun talenten. Op die manier kunnen jongeren hun talenten leren ontdekken en ontwikkelen, om zo sterker te staan op de arbeidsmarkt. Onze focus is daarbij: "Wat hebben jonge mensen nodig om op hun 18 jaar met voldoende talentbewustzijn de school te verlaten en de arbeidsmarkt te betreden?"

Zoals je eerder kon lezen bestaat het project uit twee grote delen: bijeenkomsten van het lerend netwerk Go4talent en het uitwerken van een casus in de scholen met (een deel van) de leerlingen.

Het lerend netwerk heeft twee doelen. Enerzijds willen we er expertise binnenbrengen over talenten, de waarderende benadering en aanverwante thema's. Anderzijds willen we met de scholen het proces van het waarderend onderzoek (Appreciative Inquiry) doorlopen. Deze boeiende methodiek vertrekt steeds van het positieve dat er al is op school en gaat vervolgens op zoek naar hoe die mogelijkheden verder ontwikkeld kunnen worden tot echte sterke punten. De deskundige leiding in dit proces laten we over aan Arno Vansichen. Hieronder vind je een voorbeeld van wat wij met een positieve benadering bedoelen.

waarin dit proces zich kan voltrekken. Dit veranderingsproces heeft tijd nodig en kost volgehouden inspanningen.

Vorig schooljaar startten we met een aftrap waar Luk Dewulf op begeistere wijze zijn visie op omgaan met talenten voorstelde. Met deze informatie en met de focus van het project in hun achterhoofd begonnen de scholen aan het ontwikkelen van een casus. Elke school gaat namelijk zelf concreet aan de slag met talenten en elke school doet dat op haar eigen manier. De eerste sessie van het lerend netwerk leidde alvast tot een ruwe schets van casussen. In de oktober-sessie kregen scholen getuigenissen te horen vanuit het beleid en vanuit de praktijk over het spanningsveld tussen competenties en talenten. Beide elementen staan daarbij naast elkaar, als een soort I can en een soort I am. Deze sessie gaf scholen ook de kans hun casus te verfijnen via een brainstormsessie en via uitwisseling van informatie.

Op 20 oktober dienden de scholen het definitief ontwerp van hun casus in. Op de volgende sessie van het lerend netwerk (november) brengen we expertise in die de scholen zelf nodig vinden om hun talentencasus goed te kunnen uitwerken.

Meer info op www.ond.vlaanderen.be/dbo en doorklikken naar Projecten en Go4talent. Om mee te bloggen surf je naar www.go4talent.be en je kan ons ook vinden op Facebook en Twitter .

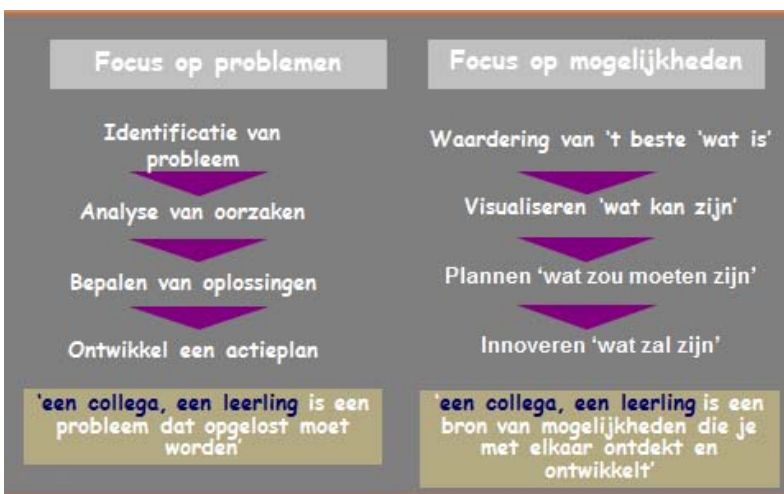
Bij vragen:
luc.vandenhoeck@ond.vlaanderen.be

Met dank aan Liesbeth Spanjers

Luc Vandenhoeck, projectcoördinator
GO4Talent

Waarderend kijken naar (jonge) mensen en oog hebben voor hun talenten gaat immers in de eerste plaats niet om een lesmethodiek of het gebruik van nieuwe media, maar speelt zich af in de manier waarop mensen met elkaar omgaan. Talenten zijn in wezen relationeel en moeten gezien (kunnen) worden door de anderen.

Hiervoor is het belangrijk dat we op de juiste manier een context creëren

Studenten pedagogie van de KU Leuven werken actief mee aan het project Go4talent

Het eindproduct van het ESF-project Go4talent bestaat uit een draaiboek voor scholen die aan de slag willen om de omschakeling te maken naar een meer talentgerichte en waarderende aanpak.

Om de wetenschappelijke inhoud aan te leveren en een voorzet te geven aan het draaiboek doet het project een beroep op studenten Pedagogische Wetenschappen – Major 'Onderwijs- en Opleidingskunde'. Binnen het vak 'Projectonderwijs Arbeidspedagogiek' van professor F. Dochy moet een groep studenten zelfstandig een arbeidsmarkt-gerelateerd project uitwerken. Zeven studenten kozen uit het aanbod Go4talent om er het eerste semester van dit academiejaar mee aan de slag te gaan.

Het zijn Sofie Janssens, Katrien Vangrieken, Lise Fonderie, Hanne Damen, Nine Vanhaeren, Lotte Pauwels en Sarah van Weijnen die onder het toezicht van Natalie Govaerts een voorstel tot roadmap zullen uitwerken. Bij een eerste overleg sloeg de vonk direct over en de

Facebookgroep Go4talent.

Luc Vandenhoeck

Kansen In Kunststoffen- Onderwijs Vlaanderen

KIK-OV-beroepenfilms

Met zijn acties wil KIK-OV bereiken dat jongeren bewust kiezen voor een carrière binnen de kunststofsector. Een belangrijk instrument hierbij zijn de beroepenfilms.

Enthousiaste scholieren informeren leeftijdgenoten en doen hun verhaal van wat er allemaal bij komt kijken. Het geheel bestaat uit een videoclip (± 1 min), een langere documentaire (± 8 min) en zes beroepenfilms (gemiddeld ± 2,5 min). Doorloop misschien nu de lus en laat KIK-OV eventueel weten wat je ervan vond door de duim omhoog (leuk) aan te klikken.

Klik hiervoor op een van de onderstaande URL's en zet uw luidsprekers ver open.

De KIK-OV-clip:

<http://www.youtube.com/watch?v=tYQHbKvjmA M>

De KIK-OV-documentaire: het hele verhaal

Beroepenfilm 1: machineregelaar spuitgieten
http://www.youtube.com/watch?annotation_id=annotation_635226&feature=iv&v=qQg7BRotubW

Beroepenfilm 2: machineregelaar vlakextrusie
http://www.youtube.com/watch?annotation_id=annotation_819428&v=ntmg117qvWs&feature=iv

Beroepenfilm 3: machineregelaar blaasextrusie
http://www.youtube.com/watch?annotation_id=annotation_167770&feature=iv&v=jzbuETMOGws

Beroepenfilm 4: composietverwerker
http://www.youtube.com/watch?v=ic_3etRXv0&NR=1

Beroepenfilm 5: kunststofbewerking
http://www.youtube.com/watch?feature=iv&v=6Ej8E4vytUk&annotation_id=annotation_180466

Beroepenfilm 6: machineregelaar thermisch vormen:

http://www.youtube.com/watch?v=wCvmY_Xn8hc&feature=related

KIK-OV beroepenfilms in de media

In de pers verscheen onlangs:

Persbericht Federplast: 5 september 2011 met sectorlink naar de beroepenfilms:

<http://www.sectorlink.be/kunststofverwerkende-bedrijven-komen-ingenieurs-en-technici-te-kort-201109073796>

Kunststofmagazine (09 09 2011):

<http://www.kunststof-magazine.nl/films/827-het-jongerenfilmproject-van-kik-ov.html>

Voor meer informatie:

valentin.moesen@ond.vlaanderen.be

Dit project wordt gefinancierd met de steun van het Europees Sociaal Fonds.

Flexibele doorstroom- en schakelroutes voor werkrijpe jongeren

Kansen geven aan elk talent en mensen doen schitteren vergt een transparant studieaanbod en realistische toekomstperspectieven. Een realistische kijk op de huidige beroepenwereld en op de toekomstmogelijkheden die zich aandienen in onze huidige technisch snel veranderende wereld impliceert een objectieve oriëntering die studenten haarfijn duidelijk maakt welk diploma daadwerkelijk kansen biedt op de arbeidsmarkt.

De maatschappelijke perceptie op technisch en beroepsonderwijs dient te veranderen. Sensibiliseringsacties, zoals recent deze rond de havens van Antwerpen, Gent, Oostende en Zeebrugge, dienen verder aangemoedigd. Immers de beste manier om werkzoekenden geïnteresseerd te krijgen in een havenjob is hen de praktijk te tonen en de gevarieerde havenbedrijvigheid in beeld te brengen, die zowel hoog- als laagtechnologisch werkaanbiedingen genereert; een waaier aan opleidingen in de koopvaardij, sleepvaart, baggervvaart, binnenvaart, shortsea shipping en de zeevisserij.

Het imago verhaal en de psychologische weerstand tegenover al wat technisch is, kan een andere wending nemen als men komt tot een eenheidsstatuut bediende/arbeider.

De interactieverbetering moet niet alleen de 'afhakers', maar ook de 'twijfelaars' toelaten een onbelemmerde transitie naar en een vlotte integratie op de arbeidsmarkt te bewerkstelligen met meer kansen op duurzame tewerkstelling. Opleidingsverstrekkers aansporen tot het uittekenen van flexibele en efficiënte leerroutes betekent evenzeer anders lesgeven en werkplaatservaringen in bedrijven aanbieden: een talentontwikkelingsstrategie die leidt tot nieuwe inzichten helpt bij de studiekeuze.

De schoolloopbaanbegeleiding in kaart brengen vanaf de basisschool bewerkstelligt een vlotte overgang tussen basis- en secundair onderwijs. De huidige 3 x 2 structuur creëert in theorie een gefaseerde studiekeuze die leerlingen keuzebekwaam kan maken, maar in de praktijk worden de leerlingen al te snel in een bepaald traject vastgezet.

In de eerste graad kennismaken met verschillende belangstellingsgebieden moet helpen om in de tweede graad een wel doordachte keuze te maken [oorspronkelijk bedoelde observatiefunctie]

Schakelprogramma's moeten toelaten via extra begeleiding en ondersteuning ook een arbeidsgerichte opleiding te volgen. Immers de

keuze voor een bredere tweede graad laat toe de trajectbegeleiding in een positieve en geleidelijke oriëntering te doen evolueren. De leerlingen kiezen voor domeinbrede studierichtingen om vanaf de derde graad de bewuste en weloverwogen studiekeuze voor te bereiden [met mogelijke heroriëntering na een verkeerde studiekeuze].

Er is nood aan een ordening van leerlijnen in een arbeidsmarktgericht curriculum, een doorstromingsgericht traject en een gemengd curriculum. Om te vermijden dat kostbare tijd verloren gaat, dringt zich een beter uitgebouwd leerlingvolgsysteem op, alsook een meer gedifferentieerde attestering.

Via de kwalificatiestructuur als referentiekader, zal het mogelijk worden op een objectieve manier aan te tonen dat een bepaalde beroepskwalificatie via verschillende leerwegen kan worden behaald; via een opleiding, maar evengoed via ervaring, verzilverd in een ervaringsbewijs.

Competentiegerichte certificering maakt het voor een burger eenvoudiger om te bewijzen dat een [deel van] beroepskwalificatie al werd behaald. Tevens maakt het voor onderwijs- en opleidingsverstrekkers ook mogelijk om flexibele leerpaden uit te werken. Zo kunnen op een eenvormige en meer vanzelfsprekende manier vrijstellingen voor delen van bepaalde opleidingen die leiden tot erkende kwalificaties, worden toegekend.

Van de deeltijdse leersystemen wordt verwacht dat zij zelf strategieën ontwikkelen om een goed netwerk van werkgevers, die werkervaringsplaatsen bieden, op te zetten en met de werkgevers goede contacten te onderhouden; het overleg binnen de regionale overlegplatforms [ROP] moet verder vorm krijgen. Via dit overleg kunnen de banden met de arbeidsmarkt, alsook een sluitende aanpak worden versterkt.

Er dient gestreefd naar een trajectbegeleiding die vanuit de school naadloos doorloopt in de toeleiding naar en in de begeleiding op de arbeidsmarkt.

Het project KOMMA beoogt flexibele instrumenten te implementeren om jongeren te leren netwerken, zelfstandiger en weerbaarder te worden en hen te begeleiden in het ontwikkelen van hun arbeidsidentiteit en loopbaancompetenties zowel voor, tijdens en na hun aanwezigheid op school als op de werkplek.

Franz Pieters

Link onderwijs arbeidsmarkt

In het kader van de afgesloten samenwerkingsovereenkomsten (tussen sectorale vertegenwoordigers, de onderwijsverstreckers en de minister van werk, onderwijs en vorming) hadden diverse samenkomsten plaats.

Internationale Handel (LOGOS):

Het nieuw globaal onderwijs convenant werd inmiddels door de verschillende partners ondertekend en is terug te vinden op de DBO-website.

De begeleidingscommissie kwam bijeen op 6 mei en 5 oktober 2011.

Orthopedische Technieken

De sector orthopedische technieken organiseerde begeleidingscommissies op 9 mei en 26 september. Op 20 juni had er een vergadering van FOOT plaats met de Nederlandse collega's.

Autosector

De platformtekst m.b.t. de autosector werd ten gronde besproken op de bijeenkomst van 10 mei. Op 8 september kwam de vergadering opnieuw bijeen.

Goederenvervoer (Sociaal Fonds Goederenvervoer)

De subcommissies 'Logistieke Beroepen DBSO' en 'BSO-VO' vergaderden op 11 oktober. De subcommissie 'Vrachtwagenchauffeur' organiseerde een bijeenkomst op 20 oktober.

De sector goederenvervoer organiseerde een begeleidingscommissie op 27 april m.b.t. de subcommissie logistieke beroepen DBSO (in de voormiddag) en m.b.t. de subcommissie logistieke beroepen BSO/VO

Elektriciens (Vormelek)

De begeleidingscommissie van de elektriciens onderzocht de mogelijkheden voor een nieuw onderwijsconvenant op 20 mei en 23 september.

Chemie (Essenscia Vlaanderen en Fonds voor Vorming Arbeiders en Bedienden Scheikundige Nijverheid)

Met het oog op de totstandkoming van een eerste onderwijsconvenants met de chemie nam een vertegenwoordiger van de Dienst deel aan volgende bijeenkomsten: 7 juni, 5 juli, 16 september en 20 oktober. De bedoeling is om zo snel mogelijk van start te kunnen gaan met het onderwijsconvenant.

Kappers (UBK)

Op 10 juni 2011 kwam de begeleidingscommissie BSO van de kappers

bijeen. De begeleidingscommissie van het BuSO kwam samen op 11 oktober.

Autosector (EDUCAM):

Op 22 februari was er een bijeenkomst van de autosector, waarbij er dieper werd ingezoomd op de platformtekst. Op 28 april werd het nieuw Training Center van EDUCAM te Lokeren geopend.

Bus en Car

Met het oog op het opstarten van een onderwijsconvenant voor het volwassenonderwijs, werd er vergaderd op 7 september en 11 oktober.

Bouw

De begeleidingscommissie van de bouwsector kwam bijeen op 26 mei en op 27 oktober. Op 10 september organiseerde de bouwsector, naar jaarlijkse gewoonte, de succesvolle Matexpo te Kortrijk.

De onderwijssamenwerkingsverbanden zijn te consulteren op de website van de DBO: (www.vlaanderen.be/dbo - zie projecten - zie aansluiting onderwijs&arbeidsmarkt)

Voor meer info: contacteer Miet Verhamme (miet.verhamme@ond.vlaanderen.be of 02/553 87 19)

Hoe houden we morgen nog onze voorsprong?

'Innovatie is krachtig, maar laat zich niet in een formule inpakken .... Vandaag winnen bedrijven die delen, uitwisselen en samenwerken. Wie binnen zijn eigen muren blijft, verliest'

Het project Locomotiv richt zich op de invloed van de proactieve relationele en waarderende dialoog, dialoog bij de eerste werkervaring van de jongeren op de arbeidsmarkt. De intentie van het project is de jongeren een gevoel van flow te laten ervaren bij het uitvoeren van hun job, zodat jongeren hun job willen en kunnen behouden.

De schematische voorstelling en kernideeën kan je terugvinden op onderstaande link.

Het ESF-project bevindt zich in de tweede fase: transnationaal onderzoek

Studiebezoek aan de NHL- Hogeschool, Leeuwarden

Tijdens het studiebezoek bespreekt de heer Hiemstra Djoerd, beleidsadviseur/onderzoeker, de methodiek, het onderzoek en de praktijkpilots, gesteund op het strengths-based development programma.

Een strengths-based development programma begint met een assessment waarin wordt onderzocht wat de talenten, persoonlijke kwaliteiten en sterke kanten van de student zijn. Het ontwikkelingstraject richt zich vervolgens op het beter leren kennen, het effectiever gebruiken en het verder ontwikkelen van deze kwaliteiten. Strengths-based development is vooral gericht op het bevorderen van optimaal functioneren. Het is een benadering voor opleiding en ontwikkeling die sterk intrinsiek motiverend is.

In het kader van de activiteiten van het lectoraat ICT & Werkplekleren hebben studenten de methodiek geschikt gemaakt voor toepassing in het Nederlands en vervolgens in een drietal pilots uitgeprobeerd.

De Nederlandse versie van de methodiek bestaat uit een drietal instrumenten :

1. Een assessment-instrument: de Talentenwijzer
2. Een werkboek voor studenten: het Werkboek Talentwijzer
3. Een coaching handreiking voor docenten: de Handreiking Waarderend Coachen

We sluiten het studiebezoek af met een ronde tafelgesprek met Magriet Kat, onderwijsconsultant van NHL Hogeschool, projectleider van het Excellentieprogramma en studenten Marthe Postumus en Wout Laban onder leiding van de heer Djoerd Heimstra.

Studiebezoek aan de Kenteq, Kennis en adviescentrum, Hilversum

De heer Martin Bröcker, Projectmanager International laat ons o.a. kennismaken met de tool de praktijkopleider.nl, een resultaat van een Leonardo da Vinci project waaraan zes landen (Denemarken, Finland, Slovenië, Duitsland, Turkije en Nederland) hebben samengewerkt en één visie hebben ontwikkeld. Vanuit dit referentiekader zijn zes nationale versies ontstaan.

De praktijkopleider.nl is een website die bijdraagt aan de verbetering van het leren in een bedrijf. Begeleiders uit de bedrijven en onderwijs vinden hier wetenswaardigheden en handige instrumenten om de jongeren in hun eerste arbeidservaring te begeleiden. De bedoeling is om de kwaliteit van de opleiding te bevorderen. Het instrument is gesteund op de BPV-scan en bestaat eveneens uit de volgende zeven onderverdelingen: Voorbereiding, Leeromgeving, Werkopdrachten, Begeleiding,

Beoordeling en registratie, Evaluatie en Visie en strategie

De praktijkopleider.nl kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verrijken van competenties op het gebied van pedagogiek, het geven van instructies en management vaardigheden aan begeleiders op de werkplek en aan begeleiders in het onderwijs.

Tijdens de klankbörgroepvergadering op 26 oktober 2011 werden de gevonden tools kritisch bekeken door de leden van de klankbordgroep. Vanuit hun noden en ervaringen werd een concrete planning uitgewerkt om deze tools te transfereren naar Vlaanderen.

In de volgende nieuwsbrief mag u een toelichting verwachten over enerzijds de studiebezoeken naar Duitsland en Frankrijk en anderzijds de resultaten van de klankbordgroep.

Voor meer informatie contacteer:

ingrid.wyn@ond.vlaanderen.be

http://www.ond.vlaanderen.be/dbo/projecten/projecten_locomotiv.htm

LOVE

Exchange Event – 30 mei 2011

Het eindevenement van het project LOVE vond plaats in het European Trade Union Institute (ETUI), Koning Albert II-laan 5 te Brussel.

Een 90-tal deelnemers namen aan het exchange event deel.

Na de verwelcoming van de directeur van de Dienst Beroepsopleiding, Daniël Samyn, werd er aan de hand van een filmpje eerst even stilgestaan bij het thema 'Loopbaanleren'.

Daarna kwam dr. Frans Meijers, lector Haagse Hogeschool, aan de beurt met zijn presentatie 'Loopbaanleren: een uitdaging voor docent, school én overheid?'. Door zijn bevolgen vertelkunst bleef de zaal geboeid toehoren, niettegenstaande zijn presentatie meer dan een uur duurde.

Na dit inspirerend betoog was het tijd voor een disseminatiemoment m.b.t. het verloop van het ESF-project.

Vooreerst werd het project 'Loopbaanleren in Vlaanderen en Europa (LoVE)' aan de toehoorders gekaderd binnen het ESF-programma en werd er ingezoomd op de inhoud en de bevindingen van het eindrapport van fase 1.

Voor de disseminatie van de ervaringen van de studiereizen hadden we vervolgens Jan Goorden, lector Karel de Grote Hogeschool, uitgenodigd voor een presentatie van de 'Good practice Hongarije'.

Daarna kwam Katrijn Goethals, loopbaanbegeleider van de VDAB, aan de beurt die sprak over de good practice van Oostenrijk.

Als laatste spreker in de voormiddag bracht Roland De Rycker, lector HOWEST, een relaas van de twee peer reviews.

Na de lunch werden de buitenlandse tools toegelicht.

Jan Willem Bruil, consultant CINOP, lichtte de eerste Nederlandse tool toe door middel van het verhaal 'Van bewust naar beter, reflectietraject loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB)'.

Deze presentatie werd aangevuld met de presentatie van het Vlaams afgeleid model: de Vlaamse Loopbaan Oriënterings en Begeleidings (LOB) scan. Dit is een tool voor schooldirecties, personeelsleden en andere stakeholders die met loopbaanleren aan de slag willen, maar nog niet onmiddellijk weten hoe ze dit praktisch kunnen aanpakken. Door middel van deze scan worden verschillende praktische mogelijkheden aangeboden waarmee men kan starten gezien de scan verschillende LOB-acties kadert in een totaalbenadering. Deze tool kan mogelijks ook dienen als een praktisch instrument voor zelfassessment (in 1 oogopslag) of voor het ontwikkelen van verbeterplannen en kan fungeren als 360° evaluatie-instrument. De tool bestaat uit een papieren document, aangevuld met een exceltool en bijhorende radarkartaal.

De tweede Nederlandse methodiek werd na de koffiepauze gepresenteerd door Dr. Marinka Kuijpers, lector Haagse Hogeschool. Ze bracht een boeiende uiteenzetting 'Over kiezen (leren) praten'.

Aanvullend op haar presentatie werd de Vlaamse afgeleide methodiek voorgesteld. Aan de hand van drie geplastificeerde fiches - waaronder 2 modellen van een gespreksleidraad en een algemene fiche met belangrijke competenties die nodig zijn voor het voeren van een goed loopbaangesprek - wordt er heel concreet en stap voor stap uitgelegd hoe men een degelijk loopbaangesprek in de praktijk kan voeren. Deze methodiek werd ontwikkeld omdat het voor veel leerkrachten en begeleiders

die een goed loopbaangesprek willen voeren echt niet evident is hoe ze daaraan kunnen beginnen.

Na een kort afsluitend woordje van de directeur van de Dienst werd er nog een afscheidsborrel aangeboden.

De nieuw ontwikkelde Vlaamse producten, de Vlaamse LOB-scan en de Vlaamse gespreksleidraad zijn gratis te consulteren en te downloaden via de DBO-website: www.ond.vlaanderen.be/dbo - zie projecten - klik op LOVE – scroll naar beneden bij instrumenten

Indien u geïnteresseerd bent, dan kan u nog steeds de informatiemap opvragen via mail t.a.v. miet.verhamme@ond.vlaanderen.be

VLAMT

In het kader van het Europees Project Vlaams ArbeidsMarktonderzoek van de Toekomst (VLAMT) nam een vertegenwoordiger van de Dienst Beroepsopleiding deel aan een overleg op 30 augustus en 12 september.

Modularisering in het deeltijds beroepssecundair onderwijs

Vanaf 1 september 2009 werd het deeltijds beroepssecundair onderwijs volgens een modulair stelsel georganiseerd binnen de vroegere rubrieken bouw-decoratie-hout.

Vanaf 1 september 2010 werd het deeltijds beroepssecundair onderwijs volgens een modulair stelsel georganiseerd binnen de vroegere rubrieken handel en administratie en voeding-horeca.

Vanaf 1 september 2011 werd het deeltijds beroepssecundair onderwijs volgens een modulair stelsel georganiseerd binnen de vroegere rubrieken distributie en elektriciteit/elektronica.

Vanaf 1 september 2011 zijn de rubrieken distributie en elektriciteit/elektronica verdwenen en zijn de modulaire opleidingenstructuren van de nieuwe opleidingen aan de alfabetische lijst in bijlage 3 van de omzendbrief Stelsel van leren en werken SO/2008/08 toegevoegd.

Alleen de officiële opleidingenstructuren (modulaire trajecten met de bijhorende competenties) die verschenen zijn in het besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008 houdende uitvoering van het decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap mogen door de centra aangeboden worden.

De officiële opleidingenstructuren zijn terug te vinden in de SO/2008/08 (Omszendbrief stelsel van leren en werken) via bijlage 3.

Op termijn worden alle rubrieken omgeschakeld naar modulaire opleidingen. De rubrieken verdwijnen en worden vervangen door een alfabetische lijst van opleidingen.

Per 1 september 2012 zullen de rubrieken transport en metaal en kunststoffen omgeschakeld worden naar modulaire opleidingen.

Per 1 september 2015 zullen alle rubrieken omgeschakeld zijn naar modulaire opleidingen.

Voor inlichtingen over de modulaire opleidingenstructuren kan u steeds terecht bij Katleen Pot, coördinator modulair (02/ 553 87 00) - katleen.pot@ond.vlaanderen.be

MY DIGITAL ME Junior, een flinke start

Op 4 oktober 2011 werd onder ruime belangstelling MDM Junior voorgesteld. Het moet gezegd, competentiedenken zit in de lift. Dat is niet nieuw, maar we moeten vaststellen dat meer en meer mensen toch wel hogerop durven gaan en stappen durven zetten in hun eigen klascontext. Toen na de studiedag zelfs enthousiaste reacties uit het kleuteronderwijs ons bereikten, werd opnieuw bevestigd dat het onderwijs stilaan ondergedompeld is geraakt in de wereld van de competenties. Daar waar het woord nog voor heel wat onzekerheid zorgde een vijftal jaar geleden, neemt nu iedereen het graag in de mond. En met reden!

In de ene school uit zich dat door de harmonische ontwikkeling van de totale persoon: hoofd, hart en handen. De andere school benadert elke leerling als een VIP, met zijn eigen talenten en interesses. Sommige scholen spreken over diversiteit als constructieve actief uit te bouwen kracht. Nog andere scholen erkennen de rechten van het kind, ongeacht de capaciteiten waarover ze beschikken om hen als actuele medeburgers alle kwaliteit op onderwijs te bieden. Als we onze pedagogische projecten erop nalezen, zijn we allemaal al op de goede weg. Inderdaad we zitten allemaal al in de competentielift. We proberen allemaal een zo sterk mogelijke leeromgeving te bieden waarin onze leerlingen kunnen groeien en evolueren. We zoeken allemaal naar de juiste activiteiten die de leerlingen de mogelijkheid bieden om te groeien. Wanneer we dan merken dat mensen het competentieverhaal via een digitaal portfolio willen ondersteunen, dan kunnen we dit alleen maar toejuichen. Maar laten we de essentie van het verhaal niet uit het oog verliezen. Waarom ook alweer portfolio? Wat wilden we weer bereiken? De vraag is eerder evalueren we het ook op deze manier? Laten we geen kansen liggen? Vaak focussen we te fel op het gevraagde eindresultaat zodat we de weg er naartoe te weinig aandacht schenken. Benutten we onze leeromgeving genoeg om te zien of onze leerlingen initiatief nemen, of ze de leiding nemen in een groep of ze kunnen samenwerken? En hoe evalueren we dat dan?

Met MDM Junior hopen wij dat portfolio-instrument aan te reiken dat leerkrachten en leerlingen ondersteunt in wat ze al altijd deden,

maar door het op een andere manier te benaderen.

Voor meer informatie contacteer projectleider: nathalie.briessinck@ond.vlaanderen.be

OMIG

Het project OMIG, een project dat ontwikkeld werd met steun van het Europees Sociaal Fonds werd eind juni afgesloten.

Op 25 mei 2011 vond in het Graaf de Ferrarisgebouw een slotevent plaats. Tijdens twee workshops werden het reflectie-instrument DIDE

en de handleiding voor de begeleider op de werkvloer voorgesteld.

Tijdens deze laatste workshop gaf Dhr. Houssein Boukhris een verhelderende en fel gesmaakte uiteenzetting over diversiteit en interculturaliteit.

Na de workshops was er mogelijkheid om bij een hapje en een drankje kennis te maken met organisaties die werken rond ouderbetrokkenheid en de in het project OMIG uitgewerkte handleiding ouderparticipatie.

Wie binnen de eigen school/organisatie wil werken aan interculturele gevoeligheid/diversiteit kan inspiratie op doen en/of gebruik maken van de binnen het project ontwikkelde producten:

- Een reflectie-instrument DIDE (Divers Denken), ter ondersteuning van leerkrachten en toekomstige leerkrachten. Deze tool stelt de leerkrachten in staat op een efficiënte manier om te gaan met de begeleiding van allochtone jongeren, met als resultaat een beter welbevinden van deze leerlingen op school.
- De handleiding voor de begeleider op de werkvloer. De ontwikkelde methodiek zorgt

ervoor dat de begeleiders op de werkvloer hun begeleiding beter kunnen afstemmen op de noden van de allochtone jongere. IPV, partner in het project OMIG, maakt tevens gebruik van deze handleiding bij opleidingen die zij organiseren rond diversiteit op de werkvloer.

- De handleiding ouderparticipatie: een verzameling van tips en good practices voor scholen om de betrokkenheid, participatie van de ouders van de jonge allochtonen bij de opleiding van hun kinderen te verhogen, te verbeteren.

Zowel beide handleidingen als het reflectie-instrument DIDE en de

presentaties van het slotevent zijn beschikbaar op de website van de Dienst Beroepsopleiding: http://www.ond.vlaanderen.be/dbo/projecten/projecten_OMIG.htm

Ondernemerschap

Buitenlandse bezoeken

- Van dinsdag 3 mei tot vrijdag 6 mei 2011 was DBO gastheer voor een vierkoppige delegatie bezoekers van het Griekse Ministerie van Onderwijs.

De eerste dag stonden infosessies op het programma over het onderwijs in Vlaanderen, o.a. over deeltijds leren en werken (Martine Van Kerkhove), het modulaire systeem (Hilde Wynen en Katleen Pot) en de ontwikkeling van het curriculum (Veerle Verhaegen en Roger Standaert).

De volgende dagen werden bezoeken gebracht aan enkele scholen die hun uiterste best deden om de praktische werking van ons

onderwijssysteem aanschouwelijk voor te stellen. In Kasterlinden in Anderlecht kon de delegatie kennismaken met het buitengewoon onderwijs en leerlingenbegeleiding. KITO Vilvoorde toonde de werking van een school met

technische en beroepsrichtingen. De laatste dag liet CDO-Spectrum Deurne het systeem van deeltijds leren en werken zien en werd het brugproject "De brandweer" voorgesteld.

Tussendoor werden ook DBO-ondernemerschapprojecten toegelicht en zorgde de wandelzoektocht "Ondernemend Brussel" voor een ontspannende noot.

- Op dinsdag 28 juni verzorgde DBO een studiebezoek van een delegatie van 11 Finse directeurs uit het secundair onderwijs.

Na een informele ontvangst met een hapje en een drankje werd hen een uitvoerig programma voorgeschoteld over de organisatie van het Vlaamse onderwijs. Naast een inleidende sessie "About Belgium and Flanders" en "Education in Flanders: survey" werd ook nog verder ingegaan op "The making of the curriculum", "Teacher education in Flanders" en "Entrepreneurial education in Flanders". Gastsprekers waren Veerle Verhaegen van AKOV en Liesbeth Hens van de afdeling Hoger Onderwijs.

Het was een hele boterham, maar het geheel werd zeer gesmaakt door de Finse bezoekers en zij waren zeer tevreden over de aangeboden informatie en de grondige aanpak.

COOS 2012

DBO organiseert opnieuw de COmpetitie rond Ondernemerskwaliteiten voor Schoolteams (COOS): een wedstrijd waarbij schoolteams van telkens 5 leerlingen het tegen elkaar opnemen met als inzet de trofee "Schoolteam met de beste ondernemerskwaliteiten".

De competitiedag vindt plaats in het Radisson Blu Hotel Astrid te Antwerpen op 12 maart 2012. De deelname is gratis en voor de 10 best gerangschikte teams zijn er leuke prijzen voorzien. Alle info, inschrijvingsformulier en handleiding op www.ondernemendonderwijs.be.

De NMBS sponsort het vervoer per trein naar Antwerpen voor alle deelnemers en hun begeleiders.

Er zijn nu ook 2 leuke wandelzoektochten rond het thema Ondernemend Antwerpen beschikbaar, zodat klasgenoten van een deelnemend team ook een leuke dag in Antwerpen kunnen

beleven.

Tijdens de wedstrijd kunnen de begeleidende leerkrachten deelnemen aan een praatcafé en een workshop rond ondernemerschap en ondernemingszin.

Infomarkt rond ondernemerschapsonderwijs

Op donderdag 17 november 2011 organiseert Competento i.s.m. DBO een infomarkt rond ondernemende klasprojecten. Een 15-tal standhouders geven je graag meer uitleg over hun project. Je kan je ook inschrijven voor een 6-tal workshops rond ondernemerschapscompetenties in de klas.

Plaats: Boudewijngebouw, Boudewijnlaan 30 te Brussel (op 8 min. stappen van station Brussel Centraal). Schrijf nu in voor dit gratis event via: <http://www.competento.be/infomarkt>

Op deze site kan je ook de nieuwe inspiratiegids voor ondernemende klasprojecten 2011-2012 downloaden.

Studiedag Economie moet je doen

VLEW, Howest en DBO organiseren samen op donderdag 24 november 2011 een studiedag voor leraren met als thema Economie moet je doen. Je kan inschrijven voor verschillende workshops rond Games om te leren, Onderzoekskompetenties en GIP anders bekeken. Deelname is gratis voor VLEW-leden.

Meer info en online inschrijven via www.howest.be/vlewstudiedag

Plan(k)gas, dé ondernemingsplanwedstrijd voor het SO

Plan(k)gas is dé ondernemingsplanwedstrijd van de Vlaamse overheid voor de derde en vierde graad van het secundair onderwijs. Een consortium bestaande uit Flanders DC, DBO en UNIZO stichting Onderwijs & Ondernemen staan in voor de organisatie. Door deel te nemen aan deze wedstrijd leren jongeren op een erg praktische manier een ondernemingsplan op te stellen, één van de verplichte onderdelen van het minimum programma bedrijfsbeheer. Plan(k)gas dat in de plaats komt van Beloftevolle Ondernemer, kadert binnen Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen, een initiatief van Agentschap Ondernemen.

Je kan individueel of in kleine groepjes deelnemen. Ideaal voor GIP, activiteit tijdens de vrije ruimte of project rond ondernemerschap.

Leraren die vertrouwd zijn met het wedstrijdformulier van Beloftevolle Ondernemer, kunnen, bij deelname aan Plan(k)gas, nog steeds dit invulbaar ondernemingsplan blijven gebruiken.

Er zijn opnieuw een aantal waardevolle aanmoedigingsprijzen onder de vorm van didactisch materiaal (specifiek voor een bepaalde opleiding) voor deelnemende scholen uit het TSO en BSO.

Alle info, inschrijven en ondersteunend materiaal beschikbaar op www.plankgas.be

www.PLANKGAS.be

CEDEFOP studiebezoeken aan Vlaanderen

Reeds heel wat jaren organiseert DBO studiebezoeken aan Vlaanderen voor onderwijsdeskundigen uit alle landen van Europa. Tot voor kort was Freddy Tack hiervoor verantwoordelijk. Hij bood bezoeken aan rond thema's zoals competentieontwikkeling bij oudere werknemers, de verhoging van de aantrekkelijkheid van het beroepsonderwijs en de transitie onderwijs-arbeidsmarkt. Net voor hij op pensioen ging, gaf Freddy de fakkel door aan Paul Schram. Die organiseerde al 3 bezoeken rond ondernemerschapsonderwijs in Vlaanderen waarvoor telkens heel wat belangstelling was. Ook tijdens de programmaperiode 2012-2013 zal DBO 2 studiebezoeken aanbieden: Fostering entrepreneurial talents in education en Teaching entrepreneurship: training and support.

Deze studiebezoeken zijn niet enkel een ideaal middel om de verschillende ondernemerschapprojecten van DBO en zijn partners voor te stellen aan een Europees publiek. Ze vervullen ook een belangrijke PR-functie en kunnen mogelijks leiden tot nieuwe internationale partnerschappen.

CEDEFOP
study visit
Group 79 (17 –
21 oktober
2011)

13 deelnemers
uit 10
verschillende
landen zakten
af naar Brussel
voor een
studiebezoek

georganiseerd door DBO in het kader van CEDEFOP study visits met als werktitel: Entrepreneurial learning and enterprise education, tried and tested initiatives.

Het internationale gezelschap (uit Polen, Groot-Brittannië, Spanje, Italië, Ierland, Letland, Bulgarije, Cyprus, Roemenië en Zweden) werd maandag vergast op een informele meeting waarbij een korte uiteenzetting werd gegeven over onze dienst DBO, België en Vlaanderen, begeleid met een assortiment regionale hapjes en Belgische bieren.

Er werden doorheen deze week presentaties aangeboden over "Het Onderwijs in Vlaanderen"

"Ondernemerschapprojecten van DBO", "Brugprojecten: Demotica en My Machine", "het

ECE-project" en "UNIZO-projecten". De deelnemers ontpopten zich als een kritisch publiek en er werden vaak vergelijkingen gemaakt met de situatie in hun eigen landen en uitwisselingen van gegevens doorgevoerd.

Woensdagmiddag mochten de bezoekers even zelf deelnemen aan de wandelzoektocht "Ondernemend Brussel" op en rond de Grote Markt. Ondanks de vochtige weersomstandigheden zochten de groepjes volhardend naar de oplossingen voor hun opdrachten.

Een schoolbezoek mocht niet ontbreken. Donderdag trokken we naar COLOMApus in Mechelen

waar we een zeer warm onthaal kregen van een enthousiaste directeur en rondgeleid werden door leerlingen uit de afdeling Onthaal. 's Middags kon er geproefd worden van een copieuze maaltijd bereid en opgediend door de leerlingen van de afdeling Restaurant en Keuken. De CEDEFOP-deelnemers waren positief verrast door het aanbod en mogelijkheden op deze school.

Vrijdagmiddag werd de week afgesloten met een lunch, een moment van reflectie en het afwerken van het groepsrapport. Met een aantal nieuwe en verrijkende ervaringen trok het gezelschap huiswaarts.

CEDEFOP - Knowledge sharing seminar for study visit organisers

Op uitnodiging van CEDEFOP nam Paul Schram op 22 en 23 september 2011 deel aan het Knowledge sharing seminar for study visit organisers in Thessaloniki (Gr). DBO werd gevraagd om samen met vertegenwoordigers van 9 andere organisaties een team van ervaringsdeskundigen op het vlak van de organisatie van studiebezoeken te vormen.

Een 70-tal vertegenwoordigers uit 30 verschillende landen die tijdens de programmaperiode 2011-2012 voor de eerste maal een studiebezoek aan hun land zullen organiseren grepen de kans om deel te nemen aan dit kennisuitwisselingsseminarie.

Tijdens verschillende workshops konden zij met al hun vragen en problemen terecht bij het team van ervaringsdeskundigen. Er werden heel wat tips, adviezen en nuttige documenten uitgewisseld. Ook de ervaringsdeskundigen konden nog wat van elkaar opsteken!

Een erg geslaagd seminarie. Jammer dat een aantal stakingen (openbaar vervoer, taxi's, luchtverkeersleiders) de terugreis van de deelnemers wat in de war stuurde.

Lifelong Learning Programme

Meer over CEDEFOP study visits op <http://studyvisits.cedefop.europa.eu/> of op <http://www.epos-vlaanderen.be/>
Paul Schram en Peter Dillen
Team ondernemerschap
paul.schram@ond.vlaanderen.be
peter.dillen@ond.vlaanderen.be

Medewerkers ondersteunen bij het opnemen van een mentorschap bij werkpleklers

Een publicatie van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, CSCAP, van de Katholieke Universiteit Leuven, is een aanrader voor al wie begaan is met het verbeteren van de omstandigheden waarin werkpleklers aangeboden wordt. In de studie wordt telkens werkpleklers geassocieerd met stagiairs op de werkvloer, maar er mag van uitgegaan worden dat dit zeker ook van toepassing is voor de jongeren in deeltijds onderwijs.

We lezen er onder meer dat uit twee recent afgelopen projecten over het begeleiden van stage mentoren in KMO een onlinecoaching voor ondernemers is ontwikkeld. Hierin werden vragen, over begeleiding van jongeren op de werkvloer, opgenomen.

Het doelpubliek voor deze onlinecoaching is voornamelijk de ondernemer in een kleine of middelgrote onderneming, die vragen heeft over stagebegeleiding.

De tips en links zijn echter ook van toepassing voor grote organisaties omdat de achterliggende principes veralgemeenbaar zijn.

In het kader van voornoemde ESF-projecten, in opdracht van Unizo Onderwijs

en Ondernemen, werkten de onderzoekers mee aan de uitwerking van de onlinecoaching op basis van interviews met ondernemersstage mentoren.

Vanuit de overtuiging dat niet alleen een webtool ondersteuning kan bieden voor stagebegeleiders of – mentoren in organisaties, werd een vervolgprijs 'Coaching op de werkvloer' opgezet.

Een nieuw concept werd uitgewerkt op basis van de ervaringen in het voorgaande project: live begeleiding van een KMO-stagecoach. De opzet van het project was mentoren in organisaties de nodige extra steun geven opdat zowel de stagiair(e) zelf als ook de stagebegeleider kan leren.

De webtool is te vinden op de site www.unizo.be/lerenopdewerkvloer.

Tevens wordt in de studie verwezen naar een zelfevaluatie-instrument aan de hand waarvan arbeidsorganisaties kunnen nagaan in welke mate de eigen werkplek een goede werkplek is.

Het gaat hier om het instrument ontwikkeld door De Dienst Beroepsopleidingen in het kader van het ESF- project WELP (WerkLeerPlek). Dit project liep in samenwerking met onder andere Amelior

(<http://www.dboprojecten.be/WELP/index.htm>).

Martine Van Kerkhove

Project Leren en Werken

Proleron Bis

EFRO-project nr. 530

Steun Efro: 51.578 €

Steun Vlaamse overheid: 77.367 €

Met de start van het nieuwe schooljaar heeft het project Proleron Bis meteen zijn eerste communicatieactie gelanceerd over de stages en de organisatie van vijf provinciale studiedagen "Op stap naar Ondernemerschap".

De studiedagen richten zich tot leraren SO en docenten uit het volwassenenonderwijs. Tijdens deze studiedagen wordt samengewerkt met de 5 provinciale diensten van Agentschap Ondernemen (EWI) in de provinciehoofdsteden.

De studiedagen vinden plaats te Hasselt op 13 oktober 2011, te Brugge op 20 oktober 2011, te Leuven op 8 november 2011, te Antwerpen op 24 november 2011 en te Gent op 29 november 2011.

Tijdens interactieve sessies maken de ervaren Account Managers van het Agentschap Ondernemen leraren wegwijs in het opstellen van een ondernemingsplan.

Zij geven uitgebreid informatie over concrete initiatieven, organisaties, projecten ter ondersteuning van ondernemerschapsonderwijs en toekomstige starters in Vlaanderen. Ook allochtoon ondernemen en vrouwelijk ondernemen komen tijdens de infosessies aan bod.

De organisatie blijkt een schot in de roos te zijn. Na 4 werkdagen was de studiedag voor alle provincies al volgeboekt.

Omwille van de

grote interesse werd met Agentschap Ondernemen nagegaan of een bijkomende reeks kan worden georganiseerd in de loop van dit schooljaar. Geïnteresseerden kunnen hun gegevens doormailen naar Elke Vrancx (elke.vrancx@ond.vlaanderen.be).

Zij zullen dan als eersten worden op de hoogte gebracht van de organisatie van een 2de sessie.

Begin volgend kalenderjaar worden de sessies over het ondernemingsplan ook georganiseerd voor de lesgevers en studenten uit de lerarenopleidingen. Voor hen zullen deze studiedagen op maat worden uitgewerkt.

Ook de stages van Proleron Bis lopen vlot. De intussen erg gegeerde vijfdaagse stages bij Carrefour zijn volop aan de gang in West- en Oost-Vlaanderen en de reeks voor de provincies Limburg en Antwerpen wordt op dit ogenblik voorbereid.

Zij zullen in het kalenderjaar 2012 plaatsvinden. De zoektocht naar bedrijven en stagiair(e)s wordt voortgezet.

Tijdens de stagemarkt te Vilvoorde op 7 oktober, een organisatie van Voka Halle Vilvoorde voor leerlingen en leraren uit het SO, gaf Proleron Bis diverse workshops over de stages en nascholing rond ondernemerschap. Ook werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om nieuwe bedrijven aan te trekken als stagebedrijf voor de stages van Proleron Bis. Vooral voor de

logistieke stages kon het aanbod worden verruimd.

Contact:
hilde.vanderperre@ond.vlaanderen.be

Transpop

Persoonlijk ontwikkelplan voor BuSO OV2- en OV3-jongeren, een nieuw project van DBO met samenwerking van GTB.

De overstap van school naar werk is voor elke jongere een grote stap. Het levert heel wat stof om over na te denken. Er rijzen vragen waar leerlingen geen pasklaar antwoord op hebben:

- Waar ga ik stage doen tijdens mijn laatste schooljaar? Welke stageplaats sluit het beste aan bij mijn wensen, mogelijkheden en competenties?
- Wat wil ik volgend jaar doen? Ga ik nog een extra jaar studeren of ga ik liever onmiddellijk werken?
  - In welk soort bedrijf wil/kan ik later werken? Welke taken doe ik het liefst?
  - Wat kan ik goed? Wat kan ik nog bijleren?

Daarom willen we een aantal van deze leerlingen de kans geven om, onder begeleiding van een trajectbegeleider van Gespecialiseerde Trajectbepaling en –Begeleiding (GTB), na te denken over hun wensen, competenties, mogelijkheden op de arbeidsmarkt en dit alles al van in de schoolfase met het oog op een vlotte overgang naar de arbeidsmarkt.

Hoe verloopt de begeleiding?

- Kennismaking met de trajectbegeleider op school.
- Stap 1: via individuele gesprekken leert de trajectbegeleider de jongere kennen
  - We praten over 'Wie ben jij? Wat wil jij? Wat kan jij? Wat wil je nog leren?'
  - We laten hem/haar een aantal opdrachten doen, thuis en op school, als voorbereiding op de gesprekken.
- Stap 2: We maken met alle betrokken partijen een persoonlijk ontwikkelplan op.
- Stap 3: We volgen samen met de leerkracht het plan op en passen het aan waar nodig.
- Stap 4: We maken een eindevaluatie.

Om de best mogelijke ondersteuning te bieden werken de trajectbegeleider van GTB en de school nauw samen. Alle stappen worden onderling overlegd en samen opgevolgd.

Hoe houden we de ouders op de hoogte tijdens de begeleiding?

- De jongere krijgt een werkmap. Aan de hand hiervan kan het proces op de voet gevolgd worden.

- Het ontwikkelplan en het eindadvies worden met de ouders overlegd. We houden hen op de hoogte via telefoon of via brief. Indien nodig, worden ze uitgenodigd voor een gesprek.

Nathalie Briessinck en Michèle Ceulemans (GTB) hebben samengewerkt om de instrumenten te ontwikkelen, de scholen starten begin oktober en in februari evalueren we het project.

Voor meer inlichtingen neem contact op met Georges Van Damme op 02 553 88 78 of georges.vandamme@ond.vlaanderen.be

Vola

Het project Vola loopt af op 31 oktober 2011, Luc Coene stond erop om ondanks zijn vertrek naar ESF toch nog de disseminatie op 11 en 20 oktober 2011 mee te animeren.

Luc Coene, Jo Uyterhoeven en Michèle Ceulemans en Marijke Stiers verwoorden kort hun ervaringen.

De voornaamste conclusies die we uit het Vola-project meenemen zijn:

- de jongeren werden duidelijker in beeld gebracht
- de jongeren krijgen méér kans in BW's
- sommige jongeren krijgen lansen in het NEC
- ruimere keuze van deelfuncties ipv beroepen werden gecreëerd
- de werkmotivatie is toegenomen voor zowel jongeren als begeleiders
- een betere voorbereiding voor jongeren op de arbeidsmarkt
- OV2 jongeren krijgen nu kansen die ze anders niet kregen.
- de scholen hebben leren samenwerken in RSV en hebben ook de weg gevonden naar GTB

Scholen getuigden en gaven ook een andere invulling van Vola, we kregen antwoorden op vragen zoals:

Hoe hebben we Vola ervaren?: *leerrijk, succesvol, zelfkennis jongeren*

Wat willen we zeker onthouden voor de toekomst?: *zelf ondervinden = levensles, tewerkstelling = geslaagd traject, geslaagd traject ≠ tewerkstelling*

Wat geven we mee aan andere scholen?: *flexibiliteit van de begeleiders, niet blindstaren op een tewerkstelling in het NEC,*

kijk naar het welzijn van de leerling

Welke waren de positieve reacties van de leerlingen?: *ze bloeien open, krijgen een zicht op hun toekomst, ze worden zelfstandig, ze maken reclame*

Welke waren de moeilijkheden voor leerlingen tijdens het project?: *geen tewerkstelling, stress, ontgoochelingen, hebben soms dipjes*

Hoe hebben we als school de ontwikkeling van Vola ervaren?: *de jongere staat centraal, eigen inbreng werkt makkelijker, samenwerking met externe diensten, frisse wind door de opleiding, het traject aanpassen aan de jongeren*

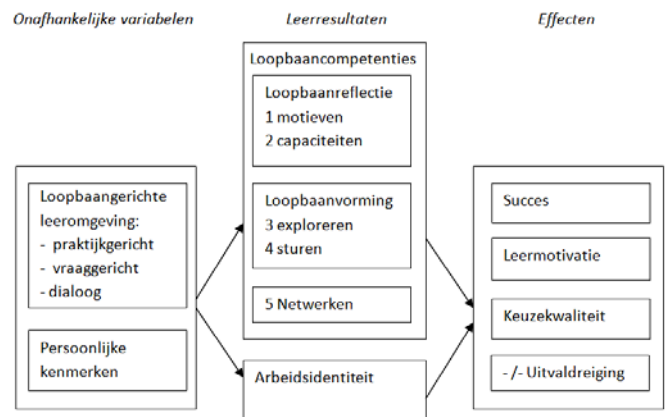
Career Learning

Career Learning en het concept van loopbaanbegeleiding: hebben we wel voldoende oog voor de noden van de jongere of schieten we gewoon aan hen voorbij?

Inleiding.

De aandacht voor studieloopbaanbegeleiding is in de afgelopen tien jaar explosief toegenomen, voornamelijk in het Nederlandse en Vlaamse beroeps onderwijs. Eén theorie domineert onderzoek, beleid en praktijk op dit gebied in Nederland en Vlaanderen, namelijk de theorie van Kuijpers en Meijers.

De kern van de theorie van Kuijpers en Meijers is: voor een succesvolle loopbaan in het actuele onderwijs en in de postindustriële maatschappij moeten jongeren loopbaancompetenties en een arbeidsidentiteit ontwikkelen. Hiertoef moet hen een krachtige, loopbaangerichte leeromgeving worden geboden (Meijers, Kuijpers & Bakker, 2006; Kuijpers & Meijers, 2009a). In deze theorie nemen loopbaancompetenties een zeer centrale plaats in. Onderstaande figuur biedt een overzicht van de belangrijkste begrippen van de theorie en de relaties daartussen.

Figuur 1. Belangrijkste begrippen en relaties theorie Kuijpers en Meijers(naar Discussiestuk Tom Luken, maart 2011, Amsterdam.)

Er werd, volgens enkele 'dissonante stemmen', onvoldoende aangesloten bij wat men vanuit ontwikkelingspsychologie en hersenonderzoek te weten kwam over wat jongeren wel en niet kunnen. Dit lijkt ook bij andere recente onderwijsvernieuwingen het geval.

De invloed van het werk van Kuijpers en Meijers op het Nederlandse onderwijs kan nauwelijks overschat worden. Zij hebben in brede kring duidelijk gemaakt dat de studieloopbaanbegeleiding beter kan en vooral moet en zij zijn de eersten die op grote schaal onderzoek op dit terrein van de grond hebben gekregen.

Hun theorie en onderzoek zijn zeer inspirerend geweest voor de vormgeving van studieloopbaanbegeleiding en breder, de vormgeving van competentiegericht onderwijs.

Wat betreft de theorie van Kuijpers en Meijers is de conclusie: hiermee werd het mogelijk om belangrijke stappen voorwaarts te zetten, maar de theorie is te snel een standaard geworden.

We nemen in dit artikel even de verschillende standpunten onder de loep.

Loopbaanontwikkeling: sturen of gestuurd worden?

De individualisering van de samenleving en de opkomst van een 'global economy' noodzaakt jong en oud om zelf sturing te geven aan de loopbaan. Gebeurt dit ook en hoe kan dit worden bevorderd?

Waarom is het dan belangrijk om meer tijd te investeren in loopbaanontwikkeling?

- Individualisering (tegenover 'ons soort mensen') > vraagt om hoge mate van zelfsturing;
- Opkomst diensteneconomie > vraagt om nieuw type werknemer met groot aantal generieke competenties.

Maar we weten (binnen onderwijs) niet zo goed hoe dit te leren c.q. hoe er mee om te gaan en zijn geneigd(gewend) er maar meteen een 'schoolvak' van te maken.

Kiezen is geen rationeel proces, loopbaanontwikkeling is geen logisch en voorspelbaar proces. Het gaat er veel meer om de kansen te grijpen als ze zich voordoen. De vraag die dan rijst is of we het hele proces van kiezen niet te centraal plaatsen in het concept van loopbaanbegeleiding? Bovendien moeten we ons de vraag durven stellen of het nu reeds vaststaat dat loopbaancompetenties ook gelden in onderwijs? Als dit niet zo zou blijken te zijn, wat kunnen we dan als alternatief bieden?

Maar: Hoe kan het dan beter?

Wat we op dit moment aanbieden aan allerlei vormen van begeleiding mag zeker niet onder de mat geveegd worden als nutteloos of fout. Er worden vele inspanningen geleverd binnen het onderwijslandschap, maar we moeten de uitdaging van de toekomst het hoofd durven bieden en durven bijsturen, waar het nodig zou blijken.

Het onderwijsstelsel zou nog beter moeten aansluiten bij wat nu bekend is over ontwikkeling van het brein en het brein van adolescenten. De loopbaan zou dan moeten gezien worden als een weg langs allerlei vertakkingen van niet, of wel gekozen wegen. De uitgebreide variatie van kleine en grote keuzen, invloeden en gevolgen

hangen dan ook nauw samen. Het is een vaststaand feit dat bij de begeleiding van jongeren binnen en buiten de schoolse context informatievoorziening beslist niet voldoende is. Er is nood aan een meer omliggende begeleiding bij het opnemen en verwerken van de aangeboden informatie. We denken hierbij concreet aan het ontwikkelen en toetsen van beelden bij het leggen van verbanden, het bedenken van een stappenplan, enz.

We moeten ook aandacht besteden aan de problematiek van het voorsorteren in lager en hoger onderwijs en bijgevolg geen vroege beroepskeuzen eisen. Hieruit vloeit dan automatisch voort dat we brede oriëntatiemogelijkheden moeten bieden aan al onze leerlingen, studenten en cursisten en dat we zijpaden niet louter zien als verlies, maar meer gaan bekijken als een stap in het leertraject van een jongere.

We moeten durven prioriteit geven aan de dialoog en nog meer tijd en middelen investeren in het professionaliseren van de mensen op het werkveld. Indien nodig moeten we nog meer gebruik durven maken van onafhankelijke, externe professionals. Hun input moet gezien worden als een verrijking en kruisbestuiving, die belangrijk is voor het begeleidingstraject van onze jongeren.

We zouden ook moeten proberen om de illusies los te laten over loopbaancompetenties, arbeidsidentiteit en goed kiezen. We leggen via dit denkpatroon teveel de druk op de leerling, student die voor dé keuze van zijn leven zou staan. Dit kan je koppelen aan het formuleren van realistische doelen om op deze wijze een bredere basis te leggen voor al onze schoolgaande jongeren.

Wat al het voorgaande betreft zijn waarschijnlijk vrij drastische cultuur- en attitudeveranderingen noodzakelijk bij docenten, leerkrachten, begeleiders en school. 'Kan de docent het?' en 'Kan de school het?' zijn dan minstens even belangrijke vragen als 'Kan de leerling het?'.

Tanja Biebaut

Education and Culture DG

